

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeinentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XL. Romana Imaginis, Seu Concessionis Situs. An laici administratores piorum locorum habere possint dominium imaginum, & reliquiarum existentium in aliqua Ecclesia privativè ad clericos eidem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

Satis etiam dictum defectum potestatis revocandi suadebant literæ Apostolicæ ejusdem *Clementis VIII.* de subsequenti anno 1602. Cum enim Pontifex, quandam gabelam pro hujus studii sustentatione assignasset, ejusdem gabelle administrationem, commisit dictæ Congregationi particulari nullo facto verbo de Consilio Generali, undè vehementer argumentum refultat, quod dicta decretatio, seu provisio anni præcedentis facta esset cum participatione, & consensu ejusdem Pontificis, quem omnino probabile est ab illo primo Cardinali Legato, stante tali temporis brevitate, certioratum fuisse, potissimè quia iste Pontifex donec vixit, reputando, & merito, illum Statum tanquam filium temporali Principatui Sedi Apostolicæ ab ipso genitum, seu cooptatum, quandam peculiarum curam ejus negotiorum, etiam in minimis habuit, undè hæc omnia insimul conjungendo, mihi videbatur rectè intrare propositionem supra initio insinuatam, ut immutanda non sint ea, quæ longam durationem habuerunt.

- 7 Quando confirmatio operetur aliquid plus remissivo.
- 8 Laici sunt incapaces dominii reliquiarum & rerum spiritualium, sed eorum jus importat administrationem, & præeminentiam honorificam.
- 9 Quid in capellis, & sepulchris.
- 10 Aliud est Ecclesia, aliud sunt cappella in Ecclesia existentes.
- 11 Ex constructione Ecclesiarum & quale jus patronatus acquiratur in Ecclesia Regulari.
- 12 Quando acquiratur jus patronatus ex reedificatione Ecclesiarum quæ jam existerant.
- 13 Et quid requiratur ad eundem effectum.
- 14 De improbabilitate patiendi servitutem Ecclesia libera.
- 15 Concessio Apostolica super reedificatione quid operetur.
- 16 Patronus non est dominus Ecclesie, neque de ea disponere potest, aut in ejus bonis se ingerere.

DISC. XL.

ANTIQUA est traditio à pia populi continuata credulitate, ac devotione, ac à plerisque administrantibus comprobata, quod de anno 524. sedente *Joanne primo* sub Imperio *Justiniani senioris*, *Theodorico Arriano Gothorum Rege* notabilem Italiam partem occupante, ejusque Regium titulum sibi usurpante, dum in Urbe manente pestilentia grassaretur, sub die 17. Julii, per magnos Angelorum dicto *Joanni Pontifici* tradita fuerit venerabilis, & miraculosa imago S. *Mariæ in Porticu*, ita nuncupata, ex eo quod id contigerit in domibus *Galle* matronæ Romanæ, quam Ecclesia tanquam sanctam veneratur, existentibus in porticu theatri *Marcelli*, in cujus ruinarum parte hodiè constructum cernitur conspicuum palatium *Sabelorum Principum Albani*, Cumque prope dictam Ecclesiam constructum esset Hospitalis, quod tractu temporis unitum fuit alteri Hospitali *Consolationis*, hinc proinde, incertum est ex quo titulo, vel principio, hujus Hospitalis Custodes, curam habere consueverunt dictæ imaginis, ejusque cultus, & venerationis, claves etiam retinendo tabernaculi, in qua illa servatur, Cumque Ecclesia prædicta, quæ est una ex titulis diaconalibus Cardinalium, esset Collegiata, & parochialis, ejus tamen redditus ex temporum injuria nimis diminuti essent; Hinc propterea Cardinali titulati consentiente, *Clemens VIII.* de anno 1601. dicto Collegio suppresso; eam concessit Congregationi presbyterorum nuncupatæ *Mariæ Dei vulgò Lucensis*, inter quam & Custodes prædictos diversis temporibus variæ exitus fuerunt controversiæ super dictæ Sacre imaginis custodia, mediante retentione clavium, & super cultu certis anni temporibus, & solemnitatibus, atque re delata ad Sac. Congregationem visitationis Apostolicæ, prodit resolutio dictis Custodibus favorabilis, ad ipsos scilicet, privativè ad dictos PP. spectare dictæ imaginis custodiam, clavium retentionem ac etiam cultum in octo anni temporibus, ut plurimum in ejusdem B. V. solemnitatibus.

Et quoniam eadem traditio præbet, quod ipsa die apparitionis dictæ imaginis miraculosè pestilentia cessavit, quodque idem ob devotionem populi erga eandem, pluries in consimili Dei flagello sequutum esset; Idcirco Urbe graviter dictum flagellum

R O M A N A
I M A G I N I S,
S E U
C O N C E S S I O N I S S I T U S
P R O
P P. S A N C T Æ M A R I Æ I N C A M P I
T E L L O C O N G R E G A T I O N I S
L U C E N S I S,
C U M
C U S T O D I B U S H O S P I T A L I S
C O N S O L A T I O N I S.

Casus disputatus coram Cardinali deputato.

An laici administratores piorum locorum habere possint dominium imaginum, & reliquiarum existentium in aliqua Ecclesia privativè ad clericos eidem Ecclesie inservientes: Vel quale jus, seu præeminentia hujusmodi laicis competat. Et quid importet jus honorificum, vel præeminentia competens fundatori, vel restauratori alicujus Ecclesie, Et quando per restaurationem acquiratur necnè præeminentia patronalis.

S V M M A R I V M.

- 1 **F**acti series, seu historia circa imaginem S. *Mariæ in Porticu.*
- 2 **V**bi aliquid conceditur, consentur concessa omnia ea, sine quibus id effectum sortiri non potest.
- 3 **C**oncessio Principis in dubio censetur sine tertii præjudicio.
- 4 **F**ortius illa Papa ob regulam de jure tertii questio non tollendo.
- 5 **C**onfirmatio non alterat naturam rei confirmata, nequò aliquid plus vrbuit.
- 6 **C**onfirmatio intelligitur facta sine tertii præjudicio.

flagellum patiente de anno 1657. Populus Romanus decrevit ex voto, publico aere dictam imaginem in decentiori loco constituere, in cuius voti executionem, ex *Alexandri VII* tunc regnantis decreto translata fuit in vicinam Ecclesiam *Sanctæ Mariæ in Campitello*, ab eadem Congregatione Lucenti possessam, ac ab ea sub *Paulo V*, ex integro constructam, sub ea lege, quod PP. dictæ Congregationis in priori domo *Porticus* viventes, ad istam *Campitelli* transferri deberent, ita ut una magis cõspiciat, & numerosa domus constitueretur; quodque ista Ecclesia in ampliorem structuram reducenda utramque nuncupationem, seu intitulationem habere deberet, *Sanctæ Mariæ in Porticus*, & in *Campitello*, quæ propterea ex integro cum magna structura reedificata fuit, partim ex pecuniâ Populo Romano in præfati voti implementum erogatis in summa scutorum circiter 30. m. partim verò ex pecuniâ ejusdem Congregationis, sive aliorum devotorum, & benefactorum in totidem circiter, cum summa ex voto, ut supra destinata cœptæ structuræ non responderet, antiqua Ecclesia assumentem titulum *Sanctæ Gallæ*; Quibus ita sequitis, Custodes Consolationis præterea cœperunt invidis dictis PP. ad eorum dominium, ac liberam dispositionem habere unum ex duobus choris existentibus à lateribus Altaris majoris; Agnoscentes autem à se ipsis & ex propria facultate id præterea non posse, recursum habuerunt ad Populum, quem ex dicta reedificatione patronum præsupposuerunt, atque ab eo reportarunt dicti chori, vel situs concessionem, quam à Summo Pontifice *Clemente IX*. Regnante confirmari curarunt, deputato pro litterarum apostolicarum desuper expeditarum executione qualificato Cardinali, eorum quo assumpta disputatione.

Scribentes pro Custodibus procedebant cum terminis generalibus, quos in materia beneficii quotidianos habemus super executione litteris apostolicis concedenda ex plenè collectis *dec. 31. nu. 1. par. 1. rec. & passim*, deducendo etiam dictæ concessionis rationem, quod scilicet, cum ad præfatos Custodes pertineat imaginis custodia, ac etiam jus illius administrationis, & cultus, ac venerationis cum cantoribus & clericis per eos assumendis, ita iustum & congruū erat concedi ad hunc effectum præfatum chorum, tanquam rem sine qua dicta facultas exerceri non poterat, ex juris propositione, quod ubi aliquid conceditur, concessa censentur omnia ea ea, sine quibus illa concessio effectum sortiri non potest, nè aliàs inanis, ac de vento remaneat *Mertin. decis. 6. 10. aliàs dec. 253. par. 6. recent. nu. 1. cum seqq.* & in aliis de quibus *suprà in Nazarena sub tit. de iurisdic. disc. 20.* atque cum his & similibus generalitatibus procedebatur.

Scribens ego pro dicta Congregatione, illud in primis advertebam, quod litteræ Apostolicæ, de quarum executione agebatur, non contineret gratiam ex integro seu concessionem Pontificiam cum ejus absoluta & suprema potestate tollendi jus tertii, dum id in litteris non legebatur, & in dubio non est præsumendum, quoniam non præsumitur Principem velle tollere jus tertii cique præjudicare, nisi expressè dicatur *ad text. in l. 2. §. Prætor ait ff. nè quid in loco publico, ubi communiter scribentes, de quibus Gomes super regul. de iure tertio questio non tollen. q. 1. Gabr. eod. tit. de iure tertio questio non tollen. concl. 1. cum seqq. cum concor. collect. per add. ad dec. 666. n. 70. cum seqq. par. 4. rec. tom 3. & habetur frequenter sub tit. de servit. super concessioni-*

bus, quæ per Principem fiant de locis publicis ad materiam *d. rex. in §. Prætor ait*; Quod si de plano procedit in quocumque Principe, multò magis in Summo Pontifice, qui per dictam regulam expressè proficitur per ejus gratias non tollere jus tertii, nisi expressè dicatur eum speciali derogatione dictæ regulæ, quoties non agatur de gratis perneccesse, & de sui natura præjudicialibus ex collectis *per Bivar. & add. dec. 576. Rot. dec. 11. p. 6. rec. apud Rojas dec. 336. cum aliis collectis per adden. ad dec. 2. par. 3. recent. ex num. 270. ad fin. & habetur supra in Messanen. erectionis Collegiata, disc. 9. & in aliis hoc eodem tit.*

Continent enim dictæ litteræ simplicem confirmationem concessionis factæ per Populum, & sic cum præsupposito, quod Populo competeret jus faciendi dictam concessionem tanquam de re sua, removendo solum obstaculum, quod militare posset circà potestatem Conservatorum & Populi, seu Consilii faciendi concessionem prædictam, sive ad effectum illam reddendi firmam & irrevocabilem; nè Conservatores successores, & Consilium possent illam retractare; De natura siquidem confirmationis est nihil addere confirmato, neque ejus naturam, vel qualitatem alterare, aut dare plusquam in actu confirmato contineatur, *Gregor. dec. 159. nu. 4. dec. 164. n. 8. & dec. 267. n. 1. Rot. decis. 219. n. 1. par. 7. recent. disc. 293. num. 13. par. 11. & habetur sub tit. de fendis, disc. 4. & 5. & 60. & alibi, cum sit principium absolutum, quod habemus quotidianum in materia Egidiana, ac statutorum Urbis; Et in specie quod confirmatio intelligatur sine præjudicio tertii, *Gregor. d. dec. 164. n. de.**

Quare puncti decisionem pendere dicebam à potestate Populi concedentis, an scilicet & quale jus haberet, quoniam si talis potestas non competeret, confirmatio Apostolica ad nihilum deserviebat, dum non continebat verba talia, quod importare possent novam concessionem juxta terminos *text. in cap. 1. de transact. ubi scribentes, de quibus d. tit. de fendis, disc. 4. & 5. & alibi.*

Pro methodica verò inspectione dictæ potestatis, in duos punctos quæstionem distinguebam, unam super sacra imagine, ac jure proprio ipsorum Custodum, & alteram super ipsa Ecclesia, ejusque singularis partibus, & membris, & quale jus Populo in eis competeret.

Quoad primum, quamvis ex dicto decreto S. Cong. visitationis declaratum esset dictis Custodibus competere retentionem clavium tabernaculi, in quo Sacra imago asservatur, nec non facultatem conducendi clericos & cantores pro canendis laudibus, aliisque consuetis solemnitatibus explicandis, Attamen id nunquam importare potest dominium, quod in hujusmodi rebus ecclesiasticis & spiritualibus non datur in laicis, qui sunt eorum incapaces *cap. causam qua, cap. sacrosancta, & cap. massana de elect. ubi glos. & DD. cap. nullus 16. q. 7. cum concord. per Gemer. in praxi Curia Archiep. Neap. 41. num. 22.* Et in specialibus terminis habendi claves sacrarum reliquiarum, earumque aliquam administrationem, tanquam absolutum supponitur per *Andreol. acerrimum defensorem laicorum & Magistratus Civitatis contror. 38. nu. 1. & per tot. & advertitur supra hoc eodem tit. disc. 12.* Ac habemus in materia cappellarum & sepulchrorum, quoniam licet in laicis detur dominium, adeo ut sint in commercio, quinimò veniant in concursu creditorum, ut in specie habetur apud *Rov. conf. 75. lib. 2.* Attamen id percutit cæmenta & materialia, non

tamen ipsum jus spirituale, circa quod id importat quamdam simplicem administrationem sive honorificam praeminentiam, nunquam tamè dominiū.

Et nihilominus, quicquid hoc jus importaret, id respicit ipsam imaginem, ejusque custodiam, cultum, & administrationem, quod nil commune habet cum dominio Ecclesiae, ejusque partibus, nam aliud est Ecclesia, aliud verò sunt cappellæ in eadem Ecclesia existentes, ut *decis. 247. nm. 9. par. 7. rec. ex Abb. Cardinali & aliis in cap. fin. de jurepatro;*

10 Et quamvis vera sit dicta propositio ex parte Custodum deducta, quod concessa una facultate censentur concessa omnia ea sine quibus illa effectum sortiri non posset, ac inanis remaneret; Attamen id percutit effectum nē PP. impedire possent cantores & clericos per Custodes assumendos, nē laudes canant, aliaque obsequia sacrae imagini congruis & consuetis temporibus praestent, & sic debeant praestare in hoc patientiam modo congruo & decenti, nē aliās Ecclesiae servitium, ipsorumque PP. institutum deseratur, vel impediatur; Non indè tamen modo aliquo inferri potest ad facultatem habendi aliquam partem, vel membrum Ecclesiae in dominio privativè ad ipsius Ecclesiae Rectorem, vel Praelatum, cujus loco isti PP. successerunt, ejusque jura obtinent, undè quoad jus ipsorum Custodum ex persona propria, res videbatur plana, ita etiam per eos agnita, dùm de proprio jure diffidentes, à Populo tanquam Patrono concessionem obtinere curarunt.

Quo verò ad alterum punctum, seu inspectionem super juribus Populi dictam concessionem facientis, quamvis ego admitterem, quod etiam in Ecclesiis regularibus per constructionem Ecclesiae acquiratur jus patronatus honorificum, quoniam conclusio, ut in Ecclesiis Regularium illud non acquiratur, nisi ex privilegio in limine, procedit ad effectum praesentationis, vel electionis, non autem ad alios effectus praesertim honorificos ex deductis

11 *per Cavaler decis. 265. 321. 336. & 445. Burratt. & Adden. dec. 1. doc. 593. n. 6. & 210. n. 11. p. 5. rec. & frequenter;* Attamen in praesenti non agebatur de nova constructione Ecclesiae, quae jam aderat in meliorem structuram redacta, & quamvis talis reductio non importaret simplicem restorationem, sed haberet speciem novae constructionis ex integro praevia totali demolitione Ecclesiae antiquae, itaut nova indigeret consecratione, juxta distinctionem, de qua *apud Burratt. dec. 931. n. 7. ubi adden. lit. C. cum concord. ibid. deductis*, attamen id

12 procederet, quando haec reedificatio habens absque dubio consensum Papae, qui Ordinarii etiam partes in Urbe implet, ac Rectoris cujus partes implebant dicti PP. facta esset ex integro, ac toto sumptu ipsius Populi, qui dici posset fundator, seu reedificator, Secus autem in praesenti, dum in parte tantum contribuerat, pro alia verò parte forsitan majori constructio facta erat cum antiquae Ecclesiae cæmentis, nec non ipsius Congregationis sumptu, sive aliorum particularium devotorum oblationibus, & elemosynis, quo casu nemo dicitur patronus, sed omnes sunt benefactores, ubi praesertim expressè non est actum de acquirendo

13 jus patronatus, ut etiam habemus in augmento dotis ex *deduct. per Loster. de benef. lib. 2. q. 8. num.*

33. & *seqq. Ros. dec. 568. par. 4. recent. dec. 137. post Vivian. cum aliis supra in Papien. visitationis Hojpiralis sub tit. de jurisdict. disc. 41.* Potissimè verò istibus particularibus facti circumstantiis, quod scilicet, ob suppressionem dictae alterius domus, ista exitura erat unica, & fortè caput totius Congregationis, cum residentia Generalis, aliorumque superiorum, ideoque, cum jam adesset Ecclesia, quae licet non adèd conspicua, competentis tamen structurae, omninò libera erat, prorsus improbable est, quod ob aliquam majorem ampliationem, vel meliorem structuram iidem PP. Ecclesiam liberam, ita servam efficere voluissent, atque praedictae laicorum servituti circa imaginem, ex qua plures inquietudines, & inconvenientia de praeterito resulantem, addere quoque hanc servitutum, resultantem ex formali jure patronatus, vel alia laicorum praeminentia in tota Ecclesia, sed potius probabile est, quod se regulassent cum dicto sacrae scripturae de Tobia, *sufficebat paupertas nostra*, vel cum altero, *Melius est modicum cum quiete &c.*

Constituatur in contrarium magnum fundamentum, in eo quod totum id Apostolica auctoritate *Alexandri VII.* sequutum esset; Verùm id nullius momenti videbatur, quoniam dicta Apostolica auctoritas, rectè quidem operativa remanebat circa applicationem voti magis huic Ecclesiae, quam alteri pio operi, Sive circa translationem dictae imaginis ab una Ecclesia ad alteram, cum suppressione, ac respectivè unione dictae domus Regularis in Porticu, quae, & similia utpotè alienationem importantia sine beneplacito Apostolico fieri non poterant, non indè tamen inferri potest ad tollendum jus tertii, ac induendam servitutum, aliàs de jure non intrantem.

Omnisque difficultas in proposito cessare videbatur, quoniam posita etiam competentia illius juris patronatus honorifici, & sic non omninò pleni, quod in Ecclesia regulari sine privilegio Apostolico in limine dari potest, adhuc tamen non resultabat effectus, de quo erat quaestio, quoniam etiam habens jus patronatus plenum ad omnes effectus, etiam illud praesentationis, dici non potest dominus Ecclesiae, vel ejus partium, & membrorum, itaut de eis disponere possit, quinimò per *Sac. Concilium Trident. sess. 22. de reform. cap. 11.* ex mente Sacrorum Canonum, ac dispositione aliorum Conciliorum, sub gravibus poenisei interdicatur ne quoquo modo in temporalibus possit se ingerere, Undè propterea ad summum praetendi posset quaedam major praeminentia, ut ita Populi Conservatores, vel dicti Custodes à reliquo populo distinguerentur, quod non controvertebatur; Prout neque ex benevolentiae, & congruentiae legibus negabatur praestatio oportunae patientiae, ut in eisdem choris, aliisque partibus iidem Custodes consuetum cultum praestare possent sacrae imagini, ejusque solitas solemnitates explicare, sed punctus erat in dominio, ac jure proprio privativè ad ipsos PP. in propria Ecclesia, super quo, reflectendo etiam ad solam veritatem, improbabilis, malèque fundata videbatur dicta praesentio, negotium tamen adhuc pendet.